

ZaBEZPEČ si vedomosti:
Medzinárodné organizácie
a bezpečnosť – Európska únia

Autor:
Monika Masariková

EÚ a bezpečnosť

Európska únia vznikla ako projekt, ktorý bol pôvodne zameraný primárne na ekonomické aspekty spolupráce. Napriek tomu dnes pokrýva široké spektrum oblastí, vrátane bezpečnosti a obrany. EÚ dnes pôsobí v sedemástich civilných misiách a bojových operáciách v Európe, Ázii a v Afrike, a disponuje pomerne širokým inštitucionálnym rámcom spolupráce. Spočiatku zaznávaná oblasť viac ako dve dekády od svojho vzniku začína priťahovať aj pozornosť médií, najmä v dôsledku aktuálneho vývoja bezpečnostnej situácie doma aj vo svete, a v dôsledku nových hrozieb, ktorým spoločne čelia štáty európskej dvadsaťosmičky.

Začiatky budovania bezpečnostnej spolupráce

Počiatky Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP), ktorá vytvára rámec pre realizáciu všetkých aktivít, či už užšie alebo širšie spätých s bezpečnosťou a obranou, siahajú do roku 1993, kedy vstúpila do platnosti Maastrichtská zmluva. Tá vytvorila trojpilierovú štruktúru Európskej únie, pričom práve druhý pilier pokrýval oblasť zahraničnej politiky a vojenských záležitostí. Tento pilier zahŕňal všetky aspekty zahraničnej a bezpečnostnej politiky členských krajín, vrátane obrannej politiky, od členských krajín vyžadoval súlad politík na národnej úrovni s postojom celej EÚ a krajinám umožňoval vyčleniť finančné prostriedky na rozvoj nového nástroja zahraničnej politiky - jednotnej akcie. V roku 1997 sa prijatím Amsterdamskej zmluvy k SZBP pridal nový nástroj - funkcia Vysokého predstaviteľa EÚ pre SZBP, ktorý sa stal zároveň aj generálnym tajomníkom EÚ, a symbolizoval „meno a tvár“ EÚ smerom k partnerom.

Napriek tomu, že EÚ mala k dispozícii nástroje na prehlbovanie spolupráce v oblasti zahraničnej politiky, nevyužívala ich potenciál. Až kríza v Juhoslávii v deväťdesiatych rokoch a neschopnosť či nevôľa zastaviť krviprelievania vo svojom najbližšom susedstve bez asistencie NATO, prinútili európskych lídrov začať reálne diskutovať o spôsobilostiach EÚ. Na bilaterálnom francúzsko-britskom summite v roku 1998 v Saint Malo sa britský premiér Tony Blair a francúzsky prezident Jacques Chirac

dohodli, že Európska únia musí byť v pozícii „*platného hráča na medzinárodnej scéne*“. A preto musí Únia byť „*schopná samostatnej akcie zastrešenej spoľahlivou vojenskou silou*“¹.

Ich dohoda predstavovala nový impulz pre spoluprácu. Nasledujúce rokovania Európskej rady, na ktorej sa pravidelne stretávajú predsedovia vlád a hlavy štátov členských krajín EÚ, posúvali vpred inštitucionálnu spoluprácu. Postupne vytvorili rozhodovacie a schvaľovacie mechanizmy a nové nástroje výkonu bezpečnostnej a zahraničnej politiky a schválili strategický a legislatívny rámec pre jej fungovanie.

Ako prvú prijali predsedovia vlád a hlavy štátov v roku 1999 v Kolíne deklaráciu, ktorá volala po rozvoji vojenských spôsobilostí EÚ tak, ako boli definované v Maastrichtskej zmluve. Mali umožniť plniť Petersburské úlohy²:

- humanitárne a záchranné úlohy,
- udržiavanie mieru,
- úlohy ozbrojených síl v manažovaní kríz, vrátane operácií na nastolenie mieru³.

V tom istom roku si na stretnutí v Helsinkách EÚ určila aj vojenský cieľ, tzv. Hlavné ciele výstavby síl z Helsínk⁴ - do roku 2003 mala byť EÚ schopná do šiestich dní nasadiť a udržať sily o veľkosti 15 brigád alebo 50-60 000 osôb plniacich Petersburské úlohy. V roku 2000 Európska rada doplnila vojenské ciele o civilné. Štáty sa zhodli, že EÚ musí byť schopná nasadiť tiež do 5 000 policajtov do operácií krízového manažment, ktorí budú vykonávať policajné úlohy, posilňovať vymožitelnosť práva, posilňovať civilnú administratívu a zabezpečovať ochranu civilistov, pričom tisíc z nich musí byť možné nasadiť do tridsiatich dní⁵.

¹ Saint Malo Declaration, 1998, <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/French-British%20Summit%20Declaration,%20Saint-Malo,%201998%20-%20EN.pdf>, online [cit. 15.11.2016]

² Petersburské úlohy predstavujú zoznam vojenských úloh, ktoré vypracovala rada Západoeurópskej únie (ZEÚ) v hoteli Petersburg v Bonne na konci júna 1992. Na schôdzke sa rokovalo o zriadení spoločnej obrannej stratégie v rámci ZEÚ. V súvislosti so začleňovaním ZEÚ do EÚ ich Európska únia prevzala do Amsterdamskej zmluvy v roku 1997, dodatočne boli zakotvené v článku 17 Zmluvy o Európskej únii a stali sa pevnou súčasťou EBOP.

³ Cologne European Council Conclusions, 1999, <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Cologne%20European%20Council%20-%20Annex%20III%20of%20the%20Presidency%20conclusions.pdf>, online [cit. 15.11.2016]

⁴ Helsinki European Council Conclusions, 1999. http://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm, online [cit. 16.11.2016]

⁵ Santa Maria de Feira European Council Conclusions, 2000, http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htm, online [cit. 16.11.2016]

V roku 2002 v Kodani členské krajiny uzavreli dohodu známu ako Berlin Plus. Komplexný balíček dohôd umožnil EÚ využiť niektoré vojenské prvky NATO za účelom podnikania vlastných mierových operácií.

Mechanizmus sa osvedčil už v roku 2003 počas prvej vojenskej operácie EÚ v Macedónsku, počas ktorej EÚ využívala kapacity aj velenie NATO. Naopak, druhá bojová operácia ARTEMIS v Demokratickej republike Kongo upozornila na slabé stránky dohody. Tou je potreba súhlasu všetkých členov NATO s poskytnutím prostriedkov v prospech EÚ. Operácia začala s päťmesačným omeškaním kvôli tureckému váhaniu.

Na stretnutí v Le Toquet v roku 2003 uzrel svetlo sveta koncept Bojových skupín EÚ (EU BG) navrhnutý Veľkou Britániou a Francúzskom⁶. Nepermanentné bojové zoskupenia o veľkosti 1 500 osôb mali byť od roku 2007 nasaditeľné do dvoch týždňov. Ku formácii bojovej skupiny mohlo dôjsť tromi spôsobmi. Jednotlivé krajiny mohli vytvoriť svoju vlastnú národnú bojovú skupinu. Väčšie krajiny s rozvinutejšími spôsobilosťami sa tiež mohli stať vedúcou krajinou v rámci bojovej skupiny, ktorej vybrané spôsobilosti, prostriedky, či personál by doplnili menšie krajiny. V treťom prípade mohlo ísť o vytvorenie bojovej skupiny tvorenej viacerými krajinami s plnohodnotnou účasťou. Plán na budovanie Bojových skupín EÚ posunuli vpred hlavy štátov a vlád európskeho spoločenstva v roku 2004 ako súčasť nového Hlavného cieľa výstavby síl do roku 2010⁷.

V roku 2003 došlo aj ku prijatiu Európskej bezpečnostnej stratégie (EBS)⁸, ktorá na viac ako dekádu - až do roku 2016 - predstavovala hlavný koncepčný a strategický dokument pre európsku bezpečnostnú a obrannú politiku. Na štrnástich stranách rámcovoala bezpečnostné prostredie a hrozby, ktorým čelila Európa a definovala strategické ciele pre zachovanie bezpečnosti, ktorú považuje za predpoklad rozvoja v ďalších oblastiach. Na základe tých potom odvodzovala implikácie pre oblasť bezpečnostnej a obrannej politiky.

⁶ Declaration on Strengthening European Cooperation in Security and Defence. 2003, <http://ec.europa.eu/dorie/fileDownload.do?sessionId=lBpNtk1G52mDpQsILFk2vY9Y79K2QKDZ8MrMj1GGjysBzzj7cLbcL-750017855?docId=125359&cardId=125359>, online [cit. 20.11.2016]

⁷ Helsinki European Council. Headline Goal 2010, <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/2010%20Headline%20Goal.pdf>, online [cit. 20.11.2016]

⁸ Európska bezpečnostná stratégia: Bezpečná Európa v lepšom svete, 2003, https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC7809568SKC.pdf, online [cit. 20.11.2016]

S ohľadom na vtedajšie bezpečnostné prostredie stratégia považovala rozsiahlu agresiu voči niektorému zo svojich členov za nepravdepodobnú. Európa podľa nej naopak čelila novým hrozbám, ktoré sú rozmanitejšie, menej viditeľné a ťažko predpovedateľné. Radila medzi ne najmä terorizmus, šírenie zbraní hromadného ničenia, regionálne konflikty, zlyhávajúce štáty a organizovaný zločin. V záujme zachovania bezpečnosti a ochrany hodnôt, mala podľa stratégie Európska únia aktívne reagovať na dané hrozby, budovať stabilitu a podporovať dobré spravovanie štátov v susedstve EÚ a podporovať svetový poriadok založený na účinnom multilateralizme. Konsenzus, ktorý bol nevyhnutný na prijatie stratégie, sa podpísal aj pod vágnosť celej stratégie, ktorá nemohla navrhnúť odvážnejšie zmeny štruktúry, či konkrétnejšie záväzky pre členské štáty. Na jednej strane tak síce jasne formulovala ambíciu EÚ byť plnohodnotným aktérom v oblasti medzinárodnej politiky. Na druhej strane však nezabezpečila, aby sa krajiny ľahšie zhodli na riešení prípadnej krízovej situácie. Samotná stratégia tiež nedokázala jasne pomenovať, za akých podmienok by bolo na mieste použitie vojenskej sily.

Osobitne problematickou časťou EBS bola taktiež absencia adekvátnych zdrojov potrebných na napĺňanie cieľov stratégie. Hrozby, ktoré sa v stratégii spomínali, totiž vyžadovali aj diplomatické, policajné, súdne, či colné nástroje, ktoré nespádali do kompetencie SBOP.

Posledné markantné zmeny v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ priniesla Lisabonská zmluva⁹, ktorú podpísalo dvadsaťsedem lídrov v roku 2007, a ktorá vstúpila do platnosti v roku 2009. Nielenže zmenila názov dovedejšej Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky na Spoločnú bezpečnostnú a obrannú politiku, ale zabezpečila najmä vyššiu prioritizáciu oblasti obrany a bezpečnosti.

Podľa novej zmluvy medzi civilné a vojenské úlohy EÚ, známe ako Petersburské úlohy, majú patriť:

- spoločné operácie odzbrojovania,
- humanitárne a záchranné misie,
- misie vojenského poradenstva a vojenskej pomoci,

⁹ Lisabonská zmluva, resp. Zmluva o Európskej únii 2012/C 326/01, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:12012M/TXT>, online [cit. 20.11.2016]

- misie na predchádzanie konfliktom a na udržiavanie mieru,
- misie bojových síl v rámci krízového manažmentu vrátane misií na opätovné nastolenie mieru a stabilizačných operácií po ukončení konfliktu.

Všetky tieto misie môžu prispievať k boju proti terorizmu, vrátane podpory tretích krajín v boji proti terorizmu na ich územiach¹⁰.

Zmluva tiež zavádza klauzulu vzájomnej pomoci. V prípade, že sa členský štát stane obeťou ozbrojenej agresie na svojom území, ostatné členské krajiny sú povinné mu pomôcť a podporiť ho všetkými dostupnými prostriedkami v súlade s Chartou OSN. Zdôrazňuje však, že základom kolektívnej obrany pre členské krajiny, ktoré sú jej členmi, naďalej zostáva NATO¹¹.

Klauzula vzájomnej solidarity zas zaistovala, že ak sa niektorý členský štát EÚ stane objektom teroristického útoku alebo obeťou prírodnej katastrofy alebo katastrofy spôsobenej ľudskou činnosťou, Únia a jej členské štáty konajú spoločne v duchu solidarity. Únia zmobilizuje všetky nástroje, ktoré má k dispozícii vrátane vojenských prostriedkov poskytnutých členskými štátmi, aby zabránila teroristickej hrozbe na území členských štátov, chránila demokratické inštitúcie a civilné obyvateľstvo pred prípadným teroristickým útokom, pomohla členskému štátu na jeho území na žiadosť jeho politických predstaviteľov v prípade teroristického útoku, alebo aby pomohla členskému štátu na jeho území na žiadosť jeho politických predstaviteľov v prípade prírodnej katastrofy alebo katastrofy spôsobenej ľudskou činnosťou.

Flexibilitu aj záber SBOP rozšírili tiež provízie Lisabonskej zmluvy, ktoré Európskej rade umožnili poveriť skupinu členských štátov v rámci únie vykonaním určitej úlohy s cieľom zachovať hodnoty Únie a slúžiť jej záujmom, či nový mechanizmus stálej štruktúrovanej spolupráce, ktorý umožňuje členským štátom s lepšími vojenskými spôsobilosťami preberať navzájom väčšie záväzky s cieľom plniť náročnejšie misie¹².

¹⁰ Ibid, čl.43.

¹¹ Ibid, čl.42.

¹² Lisabonská zmluva, resp. Zmluva o Európskej únii 2012/C 326/01, článok 42, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:12012M/TXT>, online [cit. 22.11.2016]

„Budíček“ pre Európu

Pomerne ambiciózne kroky Európskej únie pri budovaní mechanizmov a vojenských či civilných spôsobilostí postupne ubrali na intenzite a problematika bezpečnosti a obrany nenápadne ustúpila do úzadia v prospech ekonomických tém. Na program sa opätovne dostala až v decembri 2013, v predvečer krízy na Ukrajine a anexie Krymu, ktorá zásadným spôsobom prekreslila bezpečnostnú mapu Európy.

Podľa vtedy ešte platnej Európskej bezpečnostnej stratégie pritom mala byť rozsiahla agresia voči niektorému členskému štátu nepravdepodobná a Rusko malo byť podľa stratégie významným faktorom bezpečnosti a prosperity Európy a stratégia odporúčala s ním prehľbovať vzťahy.

Lídri poverili vysokú predstaviteľku Únie pre zahraničné veci vypracovaním novej globálnej stratégie pre EÚ do júna 2016. Tá mala reflektovať zmeny bezpečnostného prostredia, ku ktorým došlo v posledných rokoch, nanovo definovať zoznam bezpečnostných hrozieb EÚ a prehodnotiť strategické partnerstvá EÚ, pretože dokument z roku 2003 už viac neposkytoval adekvátny rámec pre bezpečnostnú a obrannú politiku.

Dlho očakávanú Globálnu stratégiu Európskej únie pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku¹³ vysoká predstaviteľka následne prezentovala len pár dní po referende Veľkej Británie za vystúpenie z Európskej únie. Nová a oveľa pesimistickejšia stratégia na rozdiel od jej predchodkyne spred 13 rokov pomerne jasne formuluje nielen zásady spoločnej bezpečnostnej politiky EÚ a priority, ale po prvýkrát pomenúva aj to, akými nástrojmi by sa Európska únia mala dopracovať k napĺňaniu jednotlivých priorít. Zároveň reaguje na aktuálny stav bezpečnostného prostredia Európskej únie v čase predstavenia dokumentu – „na menej stabilné a viac nebezpečné susedstvo“ a „na prebiehajúce krízy doma aj v zahraničí, ktoré ovplyvňujú život obyvateľov“.

Medzi priority podľa stratégie patrí *bezpečnosť únie*, pričom spomína posilnenie vojenských kapacít EÚ a jej väčšiu autonómnosť pri zabezpečovaní svojej ochrany. Vyzdvihuje aj boj proti terorizmu, spoluprácu tajných služieb, kybernetickú, energetickú

¹³ Global Strategy for the EU's Foreign and Security Policy. Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe, 2016. https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf, online [cit. 22.11.2016]

bezpečnosť a lepšiu strategickú komunikáciu. Ďalšou prioritou je *odolnosť únie na východe a juhu*, dokument sa zameriava hlavne na susedskú politiku, rozširovanie EÚ a na efektívnejšiu migračnú politiku. *Integrovaný prístup ku konfliktom a krízam* má znamenať komplexnejší prístup v krízových oblastiach, širšie spektrum nástrojov. *Kooperatívne regionálne usporiadanie* vyzdvihuje európsky bezpečnostný poriadok, ktorý bol podľa stratégie explicitne porušený zo strany Ruska. Taktiež hovorí o spolupráci aj s inými regionálnymi a subregionálnymi organizáciami pôsobiacimi na Blízkom východe, v Afrike alebo vo východnej Ázii. Zdôrazňuje sa i spolupráca s Arktickou radou a prehĺbenie transatlantických vzťahov. Poslednou piatou prioritou je *globálne riadenie pre 21. storočie*, podľa ktorého sa EÚ spolu s ďalšími organizáciami, štátnymi a neštátnymi aktérmi zaviazala, že bude realizovať globálne riadenie založené na princípoch medzinárodného práva, ktoré garantuje ľudské práva, udržateľný rozvoj a prístup k zdrojom, pričom cieľom tohto riadenia nie je iba zabezpečiť, ale aj reformovať súčasný systém.

Ďalšia časť stratégie s príznačným názvom „od vízie k činom“ ďalej objasňuje, že EÚ musí byť *dôveryhodná*, tým, že bude mať dostatočné spôsobilosti, *reagujúca*, tým, že reálne zlepší existujúci procedurálny aj finančný rámec spolupráce, a napokon musí vynakladať *spoločné úsilie*, aj v nových oblastiach, ako v oblasti energetickej, kultúrnej a ekonomickej diplomacie.

Kľúčové však bolo, že dokument sa zaviazal okamžite pristúpiť k implementácii provízií stratégie a zároveň prisľúbil pravidelnú aktualizáciu stratégie, čím sa mala vyhnúť zastaraniu. Posledné týždne roka 2016 zároveň aj prinášajú konkrétne výstupy, ktoré dokazujú serióznosť tohto záväzku.

Bezpečnostná spolupráca 2.0

Paralelne s predstavením novej Globálnej stratégie Európskej únie pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku prebehlo aj referendum vo Veľkej Británii, a odmietavý postoj obyvateľov Británie voči Európskej únii naštartoval viaceré procesy,

ktoré sa priamo alebo nepriamo podpísali pod ďalšie napredovanie Spoločnej a bezpečnostnej politiky EÚ.

Veľká Británia, ktorá bola dovtedy známa svojim zdržanlivým až negatívnym postojom k otázke budovania vojenských spôsobilostí EÚ, zrazu prestala byť brzdou prehĺbovania spolupráce. Referendum zároveň vyslalo silný signál smerom k Bruselu o zraniteľnosti Európskej únie a potrebe prehodnotenia svojich politík. Na nasledujúcom neformálnom stretnutí Európskej rady v septembri 2016 preto európski lídri naformulovali súbor cieľov, ktoré majú zabezpečiť, aby obyvatelia Európskej únie znovu nadobudli pocit, že EÚ má kontrolu nad svojimi hranicami, chráni obyvateľov pred vnútornými hrozbami a terorizmom, disponuje silnou bezpečnostnou a obrannou politikou, poskytuje dostatok príležitostí pre mladých Európanov a podporuje jednotný trh.

Najmä v oblasti bezpečnosti a obrany sa očakávali ambiciózne ciele, pretože v týždňoch pred septembrovým summitom sa objavili viaceré politické iniciatívy, napríklad spoločný francúzsko-nemecký návrh na vybudovanie nového spoločného veliteľstva, na zvýšenie vojenskej pripravenosti síl rýchlej reakcie, na zintenzívnenie spoločného plánovania a na vytvorenia jednotného obranného fondu na podporu vojenského výskumu a nákupu niektorých vojenských zariadení. K týmto myšlienkam sa o pár dní neskôr prihlásil aj predseda Európskej komisie Jean-Paul Juncker.

Napokon sa tak nestalo a Bratislavská deklarácia¹⁴ zo stretnutia konštatovala len potrebu posilnenia spolupráce EÚ v oblasti vonkajšej bezpečnosti a obrany s tým, že ďalšie opatrenia na posilnenie vonkajšej bezpečnosti a obranyschopnosti únie a zlepšenie spolupráce budú predložené na decembrovej Európskej rade.

Pár opatrení spomínala už samotná Bratislavská deklarácia, napríklad urýchlenú realizáciu Európskej pohraničnej a pobrežnej stráže – iniciatívy, ktorú Európska komisia navrhla ešte v decembri 2015, či posilnenú výmenu informácií a vybudovanie systému ETIAS, ktorý by mal slúžiť na evidenciu vstupov na územie a registráciu v členských štátoch EÚ.

¹⁴ Bratislava Declaration and Roadmap, 2016. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/09/16-bratislava-declaration-and-roadmap/>, online [cit. 23.11.2016]

Dokument avizuje návrhy, ktoré majú umožniť lepšie využitie provízií zo zakladateľských zmlúv, čo pri rôznych príležitostiach vysoká predstaviteľka Únie pre zahraničné veci viackrát prízvukovala.

Na najbližšom stretnutí Európskej rady 15.-16. decembra 2016 budú lídri prijímať Implementačný plán Globálnej stratégie EÚ pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku a Európsky akčný plán pre obranu, ktoré spolu so spoločnou deklaráciou NATO a EÚ, prijatou počas júlového summitu Severoatlantickej aliancie vo Varšave predstavujú základné strategické piliere európskej bezpečnosti a obrany.

A aké sú hlavné problémy, s ktorými sa spomínané dokumenty budú musieť vysporiadať a ktoré budú musieť adresovať?

V prvom rade sa jedná o rozvoj spôsobilostí. Napriek tomu, že Európska únia disponuje množstvom zmluvných provízií, ktoré aspoň na papieri garantujú viaceré civilné aj vojenské spôsobilosti, prax ukazuje opak. Mnohé z nich EÚ totiž vôbec nevyužíva, ako napríklad Bojové skupiny EÚ, ktoré sú v pohotovosti desať rokov bez nasadenia, alebo mechanizmus stálej štruktúrovanej spolupráce, ktorú od roku 2009 nijaká krajina nevyužila. Niekedy je takáto zdržanlivosť výsledkom odlišného strategického vnímania, ktoré prirodzene panuje medzi tak rôznorodou skupinou krajín, aké tvoria Európsku úniu. Odlišne vníma bezpečnostné hrozby napríklad južné Taliansko, ktoré zamestnáva masovú ilegálnu migráciu z Afriky, a odlišne ich vníma severovýchodné Pobaltie, ktoré sa obáva interferencie Ruska. Inokedy je ale tiež výsledkom vysokej finančnej záťaže, ktorú so sebou aktivity v oblasti integrácie bezpečnosti a obrany prinášajú. Aktuálne platný mechanizmus Aténa, cez ktorý krajiny financujú vysielanie vojakov v bojových alebo civilných misiách, pokrýva približne iba desatinu nákladov, ktoré krajine vznikajú v súvislosti s nasadením ozbrojených síl.

Európska únia ako celok nasleduje hneď za USA v množstve financií, ktoré vyčleňuje na obranu. V roku 2015 USA investovalo do obrany približne dvakrát toľko, ako Európska únia. Vďaka rozdrobenosti prostriedkov medzi národné štáty však postráda viaceré strategické spôsobilosti ako napríklad dopĺňanie paliva počas letu alebo získavanie spravodajských informácií zo strategického územia, ktorými disponuje USA. Naposledy odhalil nedostatkové spôsobilosti, ktoré chýbajú pri plnohodnotnom

vedení operácie či misie, konflikt v Líbyi. Bez poskytnutia týchto kľúčových spôsobilostí zo strany Washingtonu by iniciatíva európskych štátov ostala len v teoretickej rovine.

Členské krajiny EÚ tiež neuvážene dlhodobo znižujú svoje rozpočty. Pokles za poslednú dekádu predstavuje 12%. Pokles pritom nebol kompenzovaný vyššou integráciou, naopak, často dochádzalo k duplicitám, nedostatku interoperability, prehľbovaniu zaostávania technológií.

A čo Slovensko?

Podľa Zmluvy o Európskej únii známej aj ako Lisabonská zmluva, všetky rozhodnutia v rámci Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky prijíma EÚ jednohlasne, aj Slovensko preto ako člen Európskej únie môže výrazne formovať ďalšie smerovanie integrácie EÚ aj v oblasti bezpečnosti a obrany, či už pozitívne, alebo negatívne, keďže jeho hlas má rovnakú váhu ako hlas ostatných členských krajín. Lisabonská zmluva však zároveň dáva členským krajinám možnosť zdržať sa hlasovania a tým neblokovať prijatie rozhodnutia. V takom prípade nie je člen povinný uplatňovať rozhodnutie, no akceptuje, že rozhodnutie je pre Úniu záväzné.

V súvislosti s avizovanou diskusiou na decembrovej Európskej rade a prijímaním implementačného plánu novej stratégie EÚ a obranného akčného plánu možno predpokladať súhlasné stanovisko premiéra Róberta Fica, ktorý bude na rokovaní reprezentovať Slovensko. Zároveň však treba poznamenať, že Slovenskú republiku po prihlásení sa k deklaráciám čakajú následne záväzky aj v implementačnej rovine. Podobne ako ďalšie krajiny EÚ Slovenská republika oklieštila rozpočet rezortu obrany, ktorý sa aktuálne pohybuje na úrovni 1,19 % HDP na rok 2017¹⁵, čo značne znižuje akcieschopnosť v rámci branno-bezpečnostnej integrácie.

Vyzdvihnúť však určite treba zapojenie Slovenskej republiky do misií a operácií medzinárodného krízového manažmentu, prostredníctvom ktorých sa aktívne podieľa na formovaní bezpečnostného prostredia. Slovenská republika sa aktuálne zapája do operácie EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine 33 príslušníkmi Ozbrojených síl

¹⁵ Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2017-2019, <http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=7&ID=230>, online [cit. 26.11.2016]

Slovenskej republiky (OS SR). Pre operáciu boli stanovené 3 základné vojenské úlohy: zabezpečiť vojenskú „odstrašujúcu“ prítomnosť s cieľom zabrániť opätovnému vypuknutiu násilia, monitorovať a zabezpečiť dodržiavanie všeobecnej rámcovej dohody pre mier v Bosne a Hercegovine (Daytonská dohoda), a v rámci svojho mandátu prispievať k bezpečnému a stabilnému prostrediu, potrebnému pre napĺňanie hlavných úloh Úradu vysokého predstaviteľa medzinárodného spoločenstva/osobitného predstaviteľa EÚ. Druhou misiou pod hlavičkou EÚ, do ktorej sa Slovenská republika zapája vyslaním jedného príslušníka OS SR, je pozorovateľská misia EUMM v Gruzínsku. Zameraná je predovšetkým na monitoring politického vývoja v priestore, voľného pohybu osôb, tovarov a služieb, návratu vnútorne presídlených osôb, dodržiavania ľudských práv, na politické a bezpečnostné aspekty humanitárnej situácie, obnovovanie štruktúr civilnej správy a poskytovanie informácií pre rozhodovací proces EÚ.

**SLOVAK SECURITY POLICY INSTITUTE
SLOVENSKÝ INŠTITÚT PRE BEZPEČNOSTNÚ POLITIKU**

Na vršku 8

811 01 Bratislava

Slovenská republika

Tel.: (+421) (02) 4319 1592

Email: info@slovaksecurity.org

www.slovaksecurity.org

© Slovak Security Policy Institute 2016. Všetky práva vyhradené. Obsah tejto analýzy sa nesmie kopírovať, distribuovať, upravovať ani poskytovať tretím stranám bez uvedenia vydavateľa.

Vydal Slovak Security Policy Institute, november 2016.

**MINISTERSTVO
ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Realizované s finančnou podporou Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v rámci dotačného programu v oblasti medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedný Slovenský inštitút pre bezpečnostnú politiku.